

JEZUS – OOK DE MESSIAS VOOR ISRAËL?

*Messiaans Joodse beweging en christenheid in dialoog.
Internationaal symposium 11 – 13 juli 2022 Universiteit van Wenen*

Symposium in collegezaal van de Universiteit Wenen.

Als geïnteresseerde maar ook als 'leek' in de dialoog geef ik enkele bevindingen en reflecties op het symposium waarbij zo'n vijftien Nederlandse theologen en theologisch geïnteresseerden aanwezig waren. Het symposium had een hoog wetenschappelijk niveau en een duidelijke theologische vraagstelling. Ik heb niet de pretentie te kunnen onderscheiden waar er tijdens dit symposium stappen gezet zijn in de inhoudelijke dialoog.

Hebreeuwse titel

Als christenen belijden we Jezus van Nazareth als de Christus, vertaling van het Hebreeuwse Messias (Gezalfde). We zijn daar zo mee vertrouwd dat we er ons nauwelijks nog vragen over stellen. De titel Messias komt voort uit het geloof en de geschiedenis van het volk Israël en als christenen afkomstig uit de andere volken der aarde hebben we ons deze titel voor Jezus eigen gemaakt (geadopteerd als het ware). Het Nieuwe Testament is er duidelijk over. Maar

de titel Messias is 'geboren' in het volk Israël en Jezus zelf komt voort uit het volk Israël en is Jood. Hoewel de meesten van Jezus' volks- en tijdgenoten Hem niet als Messias erkend hebben, moeten we ons de vraag stellen of Jezus ook voor Israël de Messias is. Er zijn in de loop van de geschiedenis tot in onze dagen Joden die Jezus wel als Messias erkennen.

Johannes Fichtenbauer, van Toward Jerusalem Council II en lid van de CHARIS Internationale Service of Communion, opende en sloot het symposium.

De Joodse pater Antoine Levy, OP.

De Nederlandse prof. Arnold Huijgen leidde een van de sessies.

Rabbi dr. Mark Kinzer verzorgde twee lezingen.

Gevarieerd

Deze groep van Messiasbelijdende Joden is even gevarieerd als de christenen onderling gevarieerd zijn. Er zijn evangelicale ‘in-stromers’, er zijn kerkelijke katholieke Joden. Er zijn er die volgens de geboden van de Tora en de Talmoed blijven leven en er zijn er die hun Joodse gewoonten en gebruiken niet meer praktiseren, maar zich wel diep Joods voelen. Deze pluriformiteit was op het symposium te bespeuren. Omdat de verschillende christelijke kerken en kerkelijke bewegingen een gevestigde identiteit hebben, komt bij hen soms de vraag op waar de Joden die Jezus erkennen en die erbij willen horen, staan en hoe ze zich invoegen. Dit is een gevoelige vraag die door de ‘Joodse christenen’ als wantrouwend kan worden ervaren: “Waarom worden we niet geaccepteerd zoals we zijn?”

Waar hebben we het over?

Het symposium had een duidelijke opzet. De eerste referaten behandelden een algemene thematiek. Waar hebben we het over als we spreken over Messiasbelijdende Joden? Om wat voor soort groepen gaat het? En wat voor soort ontmoetingen zijn er inmiddels geweest? Een eerste belangrijke serie inleidingen ging over de Joodse Messias, dus over de christologische vraagstukken. Jezus is de Messias die uit Israël voortkomt, maar kunnen we ook zeggen dat Jezus de Messias is vóór Israël. Dit is de

centrale vraag en de meest gevoelige, omdat de meeste Joden Jezus niet als Messias erkennen en de vraag duidelijk met ‘neen’ beantwoorden. De positie van de Joden die Jezus wel aanvaarden is dus een heel lastige, omdat zij wel bij Israël willen blijven horen.

Consequenties voor de Kerk

Een tweede serie inleidingen ging over ecclesiologische vraagstukken. Welke consequenties heeft het als we in de Kerk Joden en niet-Joden (‘heidenen’) hebben die allebei Jezus aanvaarden? Hoe staat de Kerk uit de besnijdenis (*ecclesia ex circumcissione*; dus uit het Jodendom) ten opzichte van de Kerk uit de heidenen (*ecclesia ex gentibus*) en omgekeerd. Reeds in de tijd van Sint-Paulus is duidelijk geworden dat de heiden-christenen niet de hele Joodse wetgeving hoefden te volgen. Dat was een officiële beslissing van het zogenaamde Apostelconcilie in Jeruzalem (Handelingen 15). De vraag of de Joden wel gebonden bleven aan de geboden is in de Handelingen van de Apostelen en de brieven van Paulus minder duidelijk beantwoord, maar wordt tegenwoordig in het algemeen bevestigend beantwoord.

Uitzien naar de Messias

De derde en laatste serie inleidingen betrof eschatologische onderwerpen. Ook voor christenen moet de volheid van de tijden

nog komen. We verwachten dan Jezus in zijn heerlijkheid. Ook Joden zien uit naar de Messias. Een belangrijke vraag die in dit verband ook aan de orde kwam is de positie van het land en de staat Israël. Is de stichting van de staat Israël in 1948 een teken van de vervulling van de landbelofte en past dat in het plan dat God heeft met de Kerk? En wat is dan de plaats van de Palestijnen?

Gevoelige onderwerpen

Alle moeilijke kwesties kwamen ter sprake. Ik heb niet de indruk dat er gevoelige onderwerpen werden verzwegen. De dialoog vond plaats in een vriendschappelijke en

professionele ambiance. Het doordenken van de overtuiging dat God zijn liefde voor het volk van zijn eerste keuze niet heeft teruggetrokken is nog niet af. Is er in de Kerk zoals we die sinds eeuwen hebben opgebouwd plaats voor Joden die ook in Jezus geloven?

Het symposium vond plaats na een lange periode van discrete en interne gesprekken. Christoph kardinaal Schönborn had hierin een leidende rol en was in zekere zin ook de gastheer. De voorbereidingsgroep achtte de tijd rijp om naar buiten te treden. ◆

Dr. C.F.M. van den Hout,
bisschop van Groningen - Leeuwarden

Dit symposium werd georganiseerd door het oecumenische netwerk *Toward Jerusalem Council II*. Naast gastheer kardinaal Schönborn was vanuit de *Universiteit van Wenen* prof. Jan-Heiner Tück verantwoordelijk. Er waren ongeveer honderd deelnemers uit alle hoeken van Europa en uit heel verschillende christelijke tradities, vooral academici, maar ook kerkleiders en theologisch geïnteresseerden.

Drieëntwintig sprekers gaven een van tevoren op papier gezette inleiding of reactie op een inleiding. Vijf inleiders waren zelf in Jezus gelovende joodse theologen, onder wie Etienne Vetö van het Kardinaal Bea Instituut in Rome. Hij is ook lid van de internationale *CHARIS Service of Communion* en van *Gemeenschap Chemin Neuf*. Alle teksten van dit symposium zullen in een boek gepubliceerd worden.

De verwachting is dat dit academische symposium het wetenschappelijk onderzoek over de betreffende vragen sterk stimuleert en over twee of drie jaar een vervolg krijgt, opnieuw in een universitaire setting.

Kees Slijkerman